

PREKONCEPT POJMU KVALITA ŽIVOTA DĚTÍ U STUDENTŮ UČITELSTVÍ

Hana Lukášová

Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta : Katedra pedagogiky primárního a alternativního vzdělávání

Úvod

Příspěvek je druhou studií k výsledkům výzkumu pojetí kvality života dětí a učitelské znalosti. Pokusíme se přiblížit v ní dílčí výsledky řešení úkolu GAČR v rámci výzkumného projektu č. 406/06/0035 s názvem Kvalita života u dětí a dospívajících, který koordinuje prof. J. Mareš. V tomto roce navážeme na úvodní teoretickou studii s názvem *Pojetí kvality života dětí a učitelské znalosti*, v níž byla popsána teoretická východiska řešení problému a návrh metody výzkumu.

Pojmového spojení „kvalita života dětí“ je v pedagogice jako prekoncept studentů učitelství je jedním z prvních empirických výzkumů na dané téma. Podle našich předpokladů lze zjistit kontext pojetí dítěte v roli žáka, s nímž přichází student učitelství ke studiu. Můžeme si lépe představit v jakém kontextu se na začátku studia vytváří **kontextuální znalost pojmu pojetí dítěte**¹ u studentů učitelství. Kontextuální typ znalostí si vyžaduje vědomou reflexi implicitních znalostí² a prekonceptů³, s nimiž studenti nastupují ke studiu učitelství. Úvodní diagnostika prekonceptu může být ve výuce didaktiky východiskem pro práci studentů s pojmem pojetí dítěte⁴, od kterého student dále může odvíjet rozvoj implicitních znalostí a může být veden k celostnímu (holistickému) pojetí dítěte v roli žáka. Celostní pojetí umožňuje překonat implicitní obrazy, například jednostranný důraz na kognitivní rozvoj žáků, který přehlíží motivační, emocionální i konativní charakteristiky učebních činností.

V této studii se pokusíme odpovědět na vybrané otázky výzkumu, které byly předmětem empirického šetření. Bude nás zajímat výsledek odpovědí, které studenti učitelství formulovali na následující dvě dílčí otázky:

- 1) Jaké je subjektivní pojetí pojmu „kvalita života dětí“ u studentů učitelství na začátku studia?

¹ Pojem kontextuální znalost byl vysvětlen v úvodní studii LUKÁŠOVÁ, H. Pojetí kvality života dětí a učitelské znalosti. In MAREŠ, J. (ed.) *Kvalita života u dětí a dospívajících. I.*, Brno : MSD, 2006, s. 73. ISBN 80-86633-65-9.

² Podrobně k reflexi a **tvorbě implicitních znalostí** najdeme vysvětlení v publikaci ve studii Sondy do názorů na utváření implicitních pedagogických znalostí, v níž probíhá diskuse doc. E. Vyskočilové, doc. I. Stuchlíkové s prof. V. Švecem na téma řízení zkušenostního učení studentů a vývoj jejich implicitních znalostí ve vztahu k pedagogickým situacím. In ŠVEC, V. (ed.) *Od implicitních teorií výuky k implicitním pedagogickým znalostem*. Brno : Paido, 2005. ISBN 80-7315-092-1.

³ Pojetí pojmu prekoncept tj. pojem předběžný, neúplný, nedokonalý, viz J. Mareš, in ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*, Praha : Portál, 2001, s. 400.

⁴ Pojem pojetí dítěte je velmi vnitřně strukturovaný a pro nové pojetí didaktiky klíčový, jak bylo vysvětleno v publikaci LUKÁŠOVÁ-KANTORKOVÁ, H. *Učitelská profese v primárním vzdělávání a pedagogická příprava učitelů (teorie, výzkum, praxe)*. Ostrava . PdF OU, 2003, s. 45-92. ISBN 80-7042-272-6, v kapitole Učitelství a pojetí dítěte v roli žáka.

- 2) Jaké charakteristiky prekonceptu lze vyčíst z formulací studentů učitelství, když mají za úkol pojem vysvětlit žákům pátých tříd?

Problém výzkumu

Teoretické řešení problému *změny pojetí dítěte* a dětství v učitelské přípravě a praxi můžeme pozorovat jako významný trend posledních desetiletí. V tomto pedagogickém kontextu můžeme zkoumat náš problém projetí kvality života dětí u studentů učitelství.

V zahraničí byla zpracována mezinárodní studie, která poukazuje na širí kontextů, v nichž se nové pojetí dítěte zkoumá (G. Kapica, 2007). V této, spolupráci, na níž jsme se také měli možnost podílet (Lukášová, 2006) vznikla otázka, jak vybavit učitele novým pojetím dítěte v roli žáka, které by nemělo charakter manipulace s dítětem, ale respektovalo by *svěbytnost etapy života dítěte* v období jeho rozvoje v primárním vzdělávání. Polská pedagogika věnuje změně pojetí dítěte v žákovské roli velkou pozornost dlouhodobě (viz práce B. Dymary, 1998).

Mnoho impulsů vneslo do pojetí dítěte alternativní pedagogické hnutí, jehož celkový přínos v této oblasti shrnul ve sbornících a monografiích B. Sliwerský (2000, 2001)

U nás vznikaly práce především v pedagogické psychologii. Řešení otázek nového pojetí dítěte z různých hledisek bylo formulováno v řadě prací Z. Heluse (1996, 1999, 2001).

Dítě je „evidentní samozřejmostí“ (Helus, 1999, s.14), důvěrně známou skutečností, s níž se každý student ve svém životě setkal. Okolnosti vlastního dětství především prožíváme. Pro budoucí učitelkou profesi je však klíčové, jak sebe jako dítě vědomě uchopíme a jak pochopíme dítě v sobě. To dítě, které v nás zůstává a vstupuje do naší profesní role. Uvedená reflexe pomůže posluchačům učitelství vědomě, bděle zacházet s významem a smyslem vlastní zkušenosti, s dítětem v sobě a zacházet s ním tak, že budeme schopni přijmout za svěřené děti v jejich žákovské roli odpovídající odpovědnost. Dětství jako fenomén a jeho sociálně kulturní kontext byl objeven poměrně nedávno. Z. Helus považuje minulé století za historické období, kdy fenomén dětství začal být vážně zkoumán. Považuje Ellen Keyovou a její spis *Století dítěte* za signál a začátek snah pochopení dítěte a dětství.

„Naše doba volá po osobnostech. Ale toto volání bude marné, pokud neumožníme dětem žít a učit se jako osobnosti. Pokud jim nedovolíme mít svoji vlastní vůli, myslet své vlastní myšlenky, rozvinout své vlastní poznání, utvořit si své vlastní usuzování. Pokud, řečeno jinými slovy, nepřestaneme ve školách dusit jakýkoliv základ osobnosti, abychom jej pak u dospělých marně hledali. Doba si tedy žádá pedagogickou revoluci.“ (Helus. 2001, s.86)

Nový kontext pohledu na problém dítěte v roli žáka umožňuje pojetí pojmu „kvalita života dětí“, jak ji ve velké šíři zmapoval J. Mareš pro účely řešení v rámci týmové spolupráce (2005, 2006). Vyšli jsme z následujícího vymezení pojmu kvalita života světové zdravotnické organizace, která byla přijata hlavním koordinátorem výzkumu. *„Jde o individuální percipování své pozice v životě, v kontextu té kultury a toho systému hodnot, v nichž jedinec žije; vyjadřuje jedincův vztah k vlastním cílům, očekávaným hodnotám a zájmům...zahrnuje komplexním způsobem jedincovo somatické zdraví, psychický stav, úroveň nezávislosti na okolí, sociální vztahy, jedincovo přesvědčení, víru – a to vše ve vztahu k hlavním charakteristikám prostředí.... Kvalita života vyjadřuje subjektivní ohodnocení, které se odehrává v určitém kulturním, sociálním a environmentálním kontextu...kvalita života není totožná s termíny „stav zdraví“, „životní spokojenost“, „psychický stav“ nebo „pohoda“. Jde spíše o multidimenzionální pojem.“*(2006, s. 25)

Z hlediska našeho dílčího úkolu jsme vymezili pojem „**kvalita života dětí**“ jako **kontextuální znalost studenta učitelství**, která mu umožní vstoupit do procesu reformy základního vzdělávání, jež započala svou realizační fází v tomto školním roce (v prvních a šestých třídách). Rámcové vzdělávací programy daly školám příležitost zpracovat školní vzdělávací programy na míru svým žákům, potřebám rodičů i regionů. Pojetí „kvality života dětí“ jako východisko reflexe učitelova pojetí dítěte v roli žáka a východisko jeho projetí procesu výuky ve škole, může posunout kontext změn k hledání souvislostí se zdravím dítěte, s jeho sociálním uměním i s jeho spirituálním rozvojem (viz roviny rozvoje dítěte, Lukášová-Kantorková, 2003, s. 55). Bude zajímavé získané výsledky porovnat s vlastními prakoncepty žáků (viz Švatoš, Švarcová, 2006, Saporová, 2007).

Dotazník, který se zabývá pojetím „kvality života dětí“ v prekonceptu studenta učitelství, může být významným diagnostickým nástrojem pro reflexi a sebereflexi kvality učitele u studentů učitelství (byl publikován v zahraničí: tool for quality teacher reflection - Lukášová, 2007) Postup má povahu sebereflexe minulé vlastní zkušenosti, ale nejen to.

V. Švec sebereflexi charakterizuje následovně: „*Reflexe zkušeností z řešení pedagogických situací není pouhé obrácení se dovnitř, není to prostá introspekce, ale obrácení se k vnějšímu světu, k situaci. Jde o to vzít celou tuto situaci v patrnost. Je to jistě také „vrácení se v myslí“ do minulosti (např. jak v situaci reagovali žáci?), ale především obrácení se do budoucnosti.*“ (Švec, 2005, s. 73)

Reflexe prekonceptu kvality života dětí poukazuje u studentů učitelství na individuální zkušenosti z minulosti a zároveň může být východiskem pro hlubší změnu pojetí žáka do profesní budoucnosti a pro změnu pojetí procesu výuky v reflexním modelu (viz také B. Kasáčová, 2005 nebo Atkinson a Claxton, 2000).

Učinili jsme dílčí výzkum postojů studentů učitelství, výzkum podoby jejich prekonceptu v pojetí pojmu „kvalita života dětí“ ve výchově a vzdělávání ve škole s použitím dotazníku, který obsahoval mimo jiné i následující dvě otázky:

1. *Když uvidíte někde v časopise titulek „**Kvalita života dětí**“, co všechno si pod tímhle označením představujete vy sami, když se trochu zamyslíte?*
2. *Jak byste se snažili vyložit titulek **Kvalita života dětí**, dětem v páté třídě?*

Postup, metoda a vzorek empirického šetření

V roce 2006 jsme provedli předvýzkum prekonceptů **38 studentů** učitelství pomocí dotazníku, který vznikl z verze pro výzkum u žáků v základním vzdělávání od prof. J. Mareše. Upravenou verzi dotazníku z předvýzkumu pro studenty učitelství jsme uvedli v prvním sdělení ve sborníku výzkumu z roku 2006 (Lukášová in Mareš 2006, s. 79-80).

V této studii budeme prezentovat další výsledky výzkumu u studentů prezenční a kombinované formy studia oboru Učitelství 1. stupně základní školy na Pedagogické fakultě v Ostravě, kteří studovali v prvním a druhém ročníku studia. V roce 2007 jsme pokračovali ve výzkumu u vzorku **110 studentů učitelství** téhož oboru. Výběr vzorku studentů učitelství pro výzkum bychom mohli nazvat pojmem „dostupný“ (viz, P. Gavora 2006, s. 65-66, k výběru

osob pro kvalitativní výzkum⁵). Do výzkumu byli zařazeni studenti, kteří se v roce 2007 zapsali do kurzu z pedagogiky primárního vzdělávání v prvním ročníku studia oboru učitelství.

Výzkum byl proveden kvalitativní metodou mapováním a vyhodnocováním **polostrukurovaného psaní názorů** (viz Mareš, Marešová, 2007), který vznikl ve spolupráci s prof. J. Marešem. Zadání pro polostrukurované psaní názorů studentů vzniklo úpravou varianty pro děti a bylo zaměřeno na studenty učitelství pro primární vzdělávání (viz také Lukášová, 2006, s. 77-80).

Podklady pro **polostrukurované psaní názorů** obdrželi studenti na začátku studijních seminářů z primární pedagogiky 3 (což je aplikovaná obecná didaktika pro potřeby učitele v primárním vzdělávání) nebo na konzultacích pro kombinovanou formu studia z téhož studijního předmětu. Písemné postoje studentů byly předmětem dalšího rozboru a třídění do reprezentativních kategorií (viz dále).

Vzorek výzkumu jsme rozčlenili podle věku, protože věk budoucího učitele může být důležitým činitelem v argumentaci studentů učitelství. Z uvedeného důvodu byly zvoleny **čtyři věkové skupiny** studentů učitelství: 1) do 20 let, 2) 21-30 let, 3) 31-40 let, 4) 41-50 let. Výskyt vyššího věku studentů učitelství je dán tím, že ve vzorku jsou zahrnuti studenti kombinované formy studia, kteří mají i nějakou délku praxe jako nekvalifikovaní učitelé a teď si studium dodělávají.

Číslo skupiny:	Věkové kategorie:	Počet studentů:	Relativní četnost
1. (č. 1 - 39)	Do 20 let	39	36
2. (č. 40 -73)	21-30 let	34	31
3. (č. 74-101)	31-40 let	28	25
4. (č. 102-110)	41-50 let	9	8
Suma:		110	100%

Výsledky výzkumu a jejich interpretace

V **první části** budou vyhodnoceny odpovědi na otázku: Když uvidíte někde v časopise titulky „**Kvalita života dětí**“, **co všechno** si pod tímhle označením představujete vy sami, když se trochu zamyslíte?

Co si studentu pod tímto pojmem často představují jsme vyhodnotili pomocí obsahové analýzy odpovědí studentů a sestavili jsme je do tabulky podle četnosti jejich výskytu výroků (viz tabulka č. 1.) V ní je vidět výsledek obsahové a frekvenční analýzy. Pro možnost porovnání byla dále použita relativní četnost.

⁵ GAVORA, P. Sprievodca metodológiou kvalitativního výzkumu. Bratislava : Regent, 2006, s. 61-67. Někdy metaforicky nazývaný výběr v angličtině – výběr ze zadního dvorečku : backyard sample.

Tabulka č.1 : Když uvidíte někde v časopise titulek „Kvalita života dětí“, co všechno si pod tímhle označením představujete vy sami, když se trochu zamyslíte?

Postoje studentů - příklady:	Četno st	Četno st	Četno st	Četno st	
	Do 20	21-30	31-40	41-50	
Věk:					
Psychická stránka (láska – rodina + přátelé, spokojenost,) Šťastní a měli radost ze života; šťastné dětství, milující rodinu, spoustu kamarádů, záliby – koníčky; míra spokojenosti či nespokojenosti dítěte v životě; aby děti v životě moc nestrádaly; že kvalitní život dětí je ten, když jsou děti spokojené a šťastné; když je člověk na světě rád; plné žití (prožívání) života; láska a péče rodičů podpora rodičů; citové vazby; duševní stav; láska a přátelství; <i>-chtít víc; do školy chodit beze strachu; usměvavé dítě; prožívat naplno ne přežívat; děti by měly prožívat radost, hrát si, umět si hrát, pociťovat lásku;</i>	12	8	2	2	24
Vzdělání (škola): společenský život učít je tomu co je správné, možnosti navštěvovat různé seberovojové kroužky; dobré vzdělání; možnost vzdělání pro všechny děti; jaké možnosti z hlediska vzdělávání jsou jim poskytovány; přístupnost ke vzdělání; škola; <i>jestli mohou chodit do školy, svou vzdělaností mohou zkvalitnit svůj život, atraktivní výuka. hodina vyučovací bez nudy, pestrost; dítě, které se těší do školy na různé akce;</i> kvalitní výuka vedená schopnými a chápacími učiteli, kteří dokážou děti zaujmout; škola by také pro děti měla být místem bezpečným a příjemným;	17	11	15	1	44
Zdraví: jak se dnešní děti vyrovnávají s hypokinezi a mají-li zdravé stravovací návyky či nikoli; životospráva; <i>- správné stravovací návyky;</i> psycho-fyziolo-sociální zdraví; duševní hygiena,	9	7	5 (č.81)	1	22
Materiální stránka: (jídlo, bydlení,...); , zajištění dítěte; dobré rodinné zázemí : Dostatečná míra rodinných financí, dostatečná ve smyslu, aby dítě nestrádalo v základních zákových potřebách; aby byly uspokojovány jejich základní potřeby; pokojíček, hračky, prostě když jim nic nechybí; jestli mají dost zdravého jídla, dost pití; hmotné zabezpečení; dobrá finanční situace v rodině; vhodné hračky a pomůcky ve výchově; <i>a situace finanční;</i> - životní úroveň	9	3	3	0	15
Doba: ve které žijí dítě jako konkrétní osoba; jak se jejich osobnosti vyrovnávají s technickým světem, který nepočítá s nezralostí počítačové techniky; jak dnešní doba na nás působí; <i>politická situace</i>	3	1	0	0	4
Výchova: Správná výchova – ze strany rodiny i společnosti; zázemí v rodině, výchova, láska k rodičům, možnost důvěřovat rodičům, učitelům, kamarádům, mít kamarády ve stejném věku, možnost projevit se, mít své názory a práva, hodnoty, Necháme aby sám o sobě rozhodoval. aby dokázaly zvládnout obtíže života; dobrá výchova – doma i ve škole; volnočasové aktivity; dítěti je vytvořen prostor pro všestranný rozvoj jeho osobnosti;	13	3	3	2	21
Prostředí (podmínky): ve kterém děti žijí (podnětné, láskyplné x surovost, ...); útulný domov; v jakém sociálním a environmentálním prostředí děti vyrůstají; jak je zajištěna jejich bezpečnost z hlediska prevence a uvědomění co se týče návykových látek (alkohol, drogy, cigarety,...); jestli mají podnětné prostředí pro svůj rozvoj, jestli nejsou týrány, trestány, zneužívány, bohatost, chudost; sociální zázemí; čisté; život bez drog (+alkoholu, cigaret); Záleží také na tom, jestli vyrůstají ve městě nebo na vesnici, co je jim vštěpováno jako důležité, co jako méně důležité, jaké uznávají hodnoty; sociální zázemí ; <i>- jak vychází se svými vrstevníky, jak je oni vnímají, prostředky, ke kterým mohou mít přístup; Citové podmínky (jak se dětem věnujeme, jak je vnímáme..) (není to o tom, dát dítěti vše, na co si ukáže, ale povídat si o tom – rozumně mu to vysvětlit...může jít také o prostředí, kde vyrůstá – vzájemné vztahy; prostředí bez traumat způsobených ek. nedostatkem, psych. či fyzickým týráním, v prostředí vyplněném zdravou láskou, tolerancí, respektem, podporujícím psych. i fyz. rozvoj dítěte, jeho sociální citění; životní prostředí; v jakých podmínkách a jakém prostředí dnešní děti vyrůstají. Zda mají vše nezbytné pro život, pozornost rodičů, zázemí, pochopení, lásku, toleranci, soukromí, místo na hrani a další; .</i>	18	12 (č. 55, 59)	9	6	45

Hodnoty života: vedení k dobru, k duchovním rovinám; uznávané hodnoty, morálka; dobré názory i hodnoty... - <i>volnost, kterou jim kdo poskytuje; utváření správných hodnot, prostor pro seberealizaci; práva dětí; ukázat dítěti pravé hodnoty: láska, spravedlnost, poctivost (nebát se vidět své dobré, špatné stránky → pracovat s nimi), pravdivost, zodpovědnost; nalézt smysl života vědomí, že životem směřuji někam a skrze něj se mám proměňovat, utvářet; hodnoty života dětí; odpovědnost za své jednání;</i> děti by však měli mít pocit svobody; zdravé sebevědomí, samostatnost, soudržnost Jestliže dítě vyrůstá obklopeno láskou a tolerancí, pak samo touží lásku dávat, má pochopení pro druhé, cítí víru v sebe a ve své možnosti a dokáže si jít za svými sny a vypořádat se všemi nástrahami, které život přináší.	3 (č.15)	5 (č.50)	8 (č.95)	0	16
Potřeby: jak jsou uspokojeny jejich potřeby biologické, sociální; citové vazby; přátelství, kamarádství; uplatnění v životě, možnost seberealizace; biologické, psychické, sociální a kulturní potřeby – tedy jestli mají co jíst, kde spát, ..., zda je má někdo rád, zda někomu na nich záleží, jestli mají kamarády, má je kdo obejmout; zabezpečení primárních potřeb; seberozvíjení; zájmy; <i>jaké mají citové a finanční zabezpečení; dobré vztahy v rodině, škole; necháme aby sám o sobě rozhodoval; má někoho kdo mu pomáhá a naslouchá; navštěvovat kroužky dle vlastního zájmu;</i>	10	9	19	5	43
Rodina: mají svou rodinu, ve které jsou rádi; způsob života rodiny, vztahy v rodině, místo dítěte v rodině; jak se o děti starají rodiče; jakou mají péči; Rodinná situace: sociální zabezpečení, láska, bydlení, potrava, zdraví, vzdělání, přátelé – kamarádi; přístup k nim; výchova, city, dialogy, starost o ně; plné žití (prožívání) života, vedení k dobru, k duchovním rovinám; ale i hmotné zabezpečení; uznávané hodnoty, morálka; úplná rodina; zájem o dítě→chodit si s ním hrát, věnovat se mu, naslouchat; kvalita rodinného zázemí; <i>- jestli ne/žijí v nefunkční rodině (týrání), zda jsou z úplné či částečné rodiny; milující; radostněm plnohodnotněm děství; tzn. vyrůstat s rodiči a vychovateli, kteří svým působením na dítě berou ohled na jeho potřeby, snaží se o všestranný rozvoj osobnosti především v oblasti interpersonální a intrapersonální inteligenci; emoční intelig., komunikaci, hodnot, dovedností. Důležitý je láskyplný, přátelský přístup a prostor pro jejich individualitu; rodiče v harmonickém manželství, milující;</i>	15	20 (č.51, č.71)	16	3	54
Celkem:	109				288

Tabulka č.2 Pořadí četnosti výroků v odpovědi na otázku: Když uvidíte někde v časopise titulek „Kvalita života dětí“, co všechno si pod tímhle označením představujete vy sami, když se trochu zamyslíte?

Pořadí kategorií výroků k pojetí kvality života dětí	Absolutní četnost	Relativní četnost
1. Rodina	54	19
2. Prostředí - podmínky	45	16
3. Vzdělání -škola	44	15
4. Potřeby dětí	43	15
5. Psychická stránka – štěstí, spokojenost	24	8
6. Zdraví	22	8
7. Výchova	21	7
8. Vyšší hodnoty života	16	6
9. Materiální stránky života	15	5
10. Doba	4	1
Celkem:	288	100%

Pojetí kvality života dětí u studentů učitelství bylo zjišťováno rozbořem 288 výroků studentů učitelství, jež jsou vyjádřením jejich postojů, které bylo možné roztřídit do desíti významových okruhů. Ty jsou v tabulce č. 2 seřazeny podle pořadí okruhů. Z tabulky vyplývá, že pod pojmem „kvalita života dětí“ se studentům učitelství často vybaví na prvním místě kvality spojené s rodinným životem (19% postojů studentů). Na druhém místě jsou to

podmínky formulované obecněji jako **prostředí dětí** (tj. domov, životní prostředí, prostředí bez škodlivých podnětů (alkohol, drogy a podobně), jejichž hlavní akcent můžeme najít u **16% postojů studentů**. Na třetím a čtvrtém místě vidíme s **15%** postojů studentů, které zdůrazňují **význam vzdělání a školy** pro kvalitu života dětí a také různé **oblasti potřeb dětí** (biologické, citové, sociální aj.), které charakterizují dominantně kvalitu jejich života. Někdy je psychická stránka kvality života dětí zdůrazněna samostatně (viz **šťěstí a spokojenost**) v **8%** případů. Dále se objevily pojmy, které na dominantní místo v kvalitě života dětí kladli **zdraví 8%** a **kvalitu výchovy vůbec 7%**. Zajímavé byly postoje s důrazem na **vyšší hodnoty života** (láska, spravedlnost, pravdivost, zodpovědnost a další), které se objevily u **6%** analyzovaných postojů na prvním místě. 5% postojů kladlo hlavní důraz na materiální zabezpečení života dětí a 1% poukázalo na vlivy doby, v níž žijeme.

Tabulka č. 3

Jak byste se snažili vyložit titulky **Kvalita života dětí** dětem v páté třídě?

Postoje studentů - formulace	Četnost	Četnost	Četnost	Četnost	Celkem:
Věk studentů:	Do 20	21-30	31-40	41-50	
<p>Požádám žáky a vyhodnotím jejich formulace: Nechala bych je aby každý povykládal o svém životě. Zeptala bych se zda jsou šťastní nebo by chtěli něco změnit ve svém životě a co? A poté by jsme to řešili formou diskuse. Co si kdo myslí, co by doporučil a naopak.</p> <p>aby si vzpomněli, jak oni žijí svůj život, co dělají, jak se chovají, vztahy, co je zajímavá, ...a řekli, zda si myslí, že žijí kvalitní život; otázky: Kde žijí? Co se jim v životě líbí? Co jim ve městě chybí? Co by změnily?</p> <p>Spíše bych nechala děti, aby se sami (pomocí příkladů) vyjádřili – a z toho bychom vydedukovali, co to znamená;</p> <p><i>Dala bych dětem chvíli čas na přemýšlení, aby si uvědomily, co mají doma rády, co se jim třeba doma nelíbí, jestli mají sourozence, co dělají rády ve volném čase, kde bydlí... Pak bychom společně rozebrali, jestli jsou na světě děti, které nemají to, co my (domov, rodiče, nenavštěvují školu).... proč to tak je.</i></p> <p><i>„Jak si představujete spokojené dětství?“, „Co vám chybí?“, „Jak by se k vám měli rodiče chovat?“, „Jak se cítíte vy sami jako děti?“;</i></p> <p><i>Snažila bych se děti ptát a společně bychom našli řešení;</i></p> <p>v 5. třídě je možné navodit diskusi – „Co si představuješ pod pojmem „kvalitní život“, společně diskutovat a uvádět příklady, kladně hodnotit názory a příklady dětí; mravní dilema, kdy by mohli žáci na vlastním procítění dále diskutovat;</p>	7	6	12	0	25
<p>Něco mít: - děti, to je to , co máte – rodiče, hračky, hry; mít rodinu, kamarády;</p> <p><i>aby jste měli dostatek jídla, pití, aby jste měli kde spát, měli rodiče, kteří vás mají moc rádi; radost, láska, kamarád, dostatek odpočinku, slušné vystupování apod</i></p> <p>vím, co umí, co dělám → to co mě obohacuje po duchovní i intelektuální stránce, vysvětlit,</p> <p><i>máte co jíst, kde spát, co si oblékat?</i></p> <p>... ale nejde pouze o to, kolik máte autíček či panenek (potažmo peníze), ale také o to, jak jste schopni mít či nemít rádi vaše kamarády, rodiče; Dětská práva i povinnosti: č. 36</p>	4	3	1	1	9
<p>Mít vzdělání: Také jaké máte vzdělání = jak dobře se učíte, jestli chodíte do divadla, atd.;</p> <p><i>Můžete chodit do školy; učení že je důležité; Taký, že vzdělání je důležité a proč?</i></p> <p>Děti by se měli zdokonalovat v mnoha směrech, aby byly všestranně vzdělané.</p>	3	3	1	0	7

<p>Mít dobré podmínky: v jakých podmínkách dítě vyrůstá; nabídla bych jim možnosti jak využít volný čas; ale ne hlavně, jestli máte co jíst a kde bydlet; Život bez zbytečných obav z toho, že něco nezvládají a trápí se tím. Umět jim říci, kde lze hledat pomoc – jak si najít odpověď na svůj problém (schránka důvěry, oblíbený učitel, starší spolužák). vysvětlit, jak nejlépe využít svůj volný čas; <i>hodně ji ovlivňuje také finanční situace rodiny;</i></p>	1	3	3	0	7
<p>V jazyce potřeb žáků: možná kdo žije kvalitní život je i spokojený; představíme spokojené dítě. Děti, kterým se rodiče věnují a které se nemusí příliš omezovat např. v nakupování zimních bot a které mají okolo sebe spoustu přátel, jsou <u>spokojené</u>; aby se měly dobře a nic jim nechybělo, aby dokázaly zvládnout život; např. rozdělit na dvě složky: ●materiální (tu co vidíme, co si děti asi nejvíce uvědomují – bydlení, jídlo, oblečení = hmotné zabezpečení) ●duševní, duchovní... (to, co není až tak zřetelné, co nemusí být vidět, děti si ji méně uvědomují, má však značný podíl na životě jedince – výchova, city; Každý člověk, takže i dítě, má v životě určité potřeby. Jsou to potřeby velmi rozmanité. Ať už jde o kyslík, vodu, jídlo, spánek nebo další důležité potřeby jako láska, porozumění, kamarádi a spousta dalších věcí. Podle toho, do jaké míry jsou tyto potřeby naplněny, se může určit kvalita života dětí. pokud jsme se svým životem spokojeni; jaký život žijí oni sami. Jestli jsou s ním spokojeni nebo ne, co se jim líbí a co by chtěli změnit; jak se cítí ve škole, doma, mezi kamarády, <i>Tak jako dítě přijímá potravu a ta je prospěšná pro jeho tělo, tak je důležité zabývat se, aby obstál před sebou samým v životě; kvalitní život – tedy pro ně příjemný, radostný; kdy se máme rádi, vzájemně si pomáháme, nebojíme se jeden druhého; Kvalitní život by měl být šťastný, děti by se měly realizovat. Kvalitní život znamená dobrý, uspokojující, radostný a láskyplný život. Aby jste chodili do zájmových kroužků, které vás baví. umět využít své poznatky a dovednosti v praktickém životě; Asi bych dětem vysvětlila, že mají už dnes možnost si mnoho věcí vyzkoušet – navštěvovat různé kroužky, kul.akce, sportovní akce, tím si rozšíří obzory. Synonymum pro slova štěstí, radost, láska, smích, důvěra; Účelně strávený den – aktivní a pasivní odpočinek, umění říkat „ne“. <u>Nácvik asertivity a modelových situací.</u> Seberozvíjet se, pracovat na tom, abych byl lepší; Děti, nemusíte se bát říct svůj názor na cokoli, zeptat se na cokoli, máte možnost rozhodnout se, zda se (např. nějaké určité aktivity) zúčastníte; . Máte pocit, že vám ostatní rozumí a dokážete si poradit ve všech situacích. Děti by měly vyrůstat v prostředí plném lásky a zájmu o ně jak ze strany rodičů tak učitelů</i></p>	10	8	6	1	25
<p>Pečovat o zdraví: Poukázala bych na zdravý životní styl (sport, zdravá strava, duševní zdraví); Živospráva; <i>taky co jíme; člověk musí být také zdravý a o zdraví se musí dbát (Třeba popemýšlejte, jestli je lepší sedět u televize, nebo jít na výlet...); ; zda dětem nechybí různé centra ve městě např. sportovní; zdravotní stav v šech lidí v rodině; věnujete nějakému sportu, kdy děláte něco nejen pro své tělo... zdravý způsob života (strava, sport, životní prostředí, návykové látky...); Péče o životní prostředí: uvedla tématický okruh věnovaný kvalitě životního prostředí. Dětem bych následně uvedla příklady jak mohou o přírodu pečovat oni sami a podílet se tak na spoluvytváření obnovy přírody;</i></p>	3	4	2	1	10
<p>Srovnání s životem dětí jinde: Snažila bych se to srovnat s africkými dětmi (nebo jinými dětmi z chudých zemí). Čeho by si vážili, když to nemají a našim dětem t přijde jako samozřejmost. Děti z chudých zemí musí pracovat, mnohdy se od dětství (10 let) starat o rodinu...; ukázal pár příkladů (třeba z mé rodiny, sousední i s africkou rodinou nebo rodin v zaostalých zemích); pomocí obrázků dětí z různých států bych se snažila vyprávět o tom co ty dané děti mají a co ne; <i>Diskusi v kroužku, na příkladech, třeba příběhy dětí z různých kontinentů a zemí (zdroj: časopisy Lidé a země, Koktejl; internet, vlastní empirie z cestování po světě; Zaměřila bych se na propastné rozdíly, tak aby si děti uvědomily „kvalitu svého života“ ve srovnání např. s dětmi v Africe. Uvedu příklad života dětí v zemích 3.světa.</i></p>	3	2	1	2	8
<p>Pojem kvalita v jazyce žáků: když máme něco kvalitního, je to</p>	5	3	3	1	12

dobré, když je něco dobré pro nás, mluvíme o kvalitě života, je to tedy to, jak nám je, co nás baví, jak se k ostatním chováme, jak se chováme k sobě, jak o sebe pečujeme, aby to pro nás bylo dobré; Přirovnala bych to ke kvalitě jiné. Třeba kvalita nějakého výrobku apod. Některý výrobek je lepší, má něco navíc, druhý zase horší. Stejně tak to je s kvalitou života. Někdo ho má kvalitnější jiný méně kvalitní. Někdo je v životě šťastný, někdo ne. To všechno z různých příčin; <i>Jsou to subjektivní kvality každého z nás; co je důležité, správné, nesprávné; Kvalita – je to jak budu žít.</i> <i>Jaké hodnoty, postoje, příjmu za své: dobro, láska, radost, poctivost, ochota;</i> <i>Když se řekne kvalitní zboží, znamená to dobré zboží.</i> Kvalita se pak projeví v tom, jestli jste vy spokojeni a máte dobrý pocit sami ze sebe; Kladla bych důraz na rozdíl mezi životem v luxusu a rozmařilosti X skutečným potřebám; Kvalitní = dobrý. A kvalitní život dětí je spokojený život, plný radosti a štěstí.					
Vzájemné vztahy a komunikace: že se musíme k nim dobře chovat a pak se budou chovat dobře i o ni k nám; a že musí ostatní poslouchat, naslouchat jim a pomáhat; jaké má vztahy s rodinnými příslušníky, s kamarády, učiteli; Vzájemné vztahy, učit se žít spolu; spolupráce a komunikace je v životě důležitá; chování k ostatním lidem; diskutovat o vzorech, které děti mají a pomoci jim zvolit správné; přimět děti naslouchat druhé, zamýšlet se nad názory druhého a respektovat je; jak s dětmi komunikujeme;	0	3	7	0	10
Rodina: dbala bych na to aby děti pochopily vztahy v rodině; jaké by mělo být rodinné zázemí a jak by oni sami mohli na sobě pracovat, aby toho dosáhli; <i>že se zde rozebírá život dětí v rodinném prostředí</i> <i>Nejspíš bych dala příklad dvou rodin a jejich srovnání („dobrá“ rodina x „špatná“ rodina); jací jsou jeho rodiče a sourozenci.;</i> dítě z dětského domova, dítě z úplně a fungující rodiny; diskutovat o rodině, o její důležitosti; Pomáhají vám rodiče dostatečně, nadbytečně nebo vůbec?	2	5	3	2	12
Nebylo v jazyce žáků: (příklady: č. 4, 5, 7, 9, 11,12,13, 16, 17,20, 21,26, 28,35,37, 39, 47,54,63,70, 99, 103, 104) Řekla bych jim pojmy, které jsem vypsala v otázce č.1 (sociální zázemí - citové vazby, - kamarádi, - zdravotní stav, - péče o dítě; - výchova dítěte - duševní stav dítěte). Záleží to i na dětech, jak se samy dokážou ohodnotit, vážít sebe sama.	18	7	1	2	28
Malá výpovědní hodnota: Kvalita života dětí – je to, co nám v dalších letech našeho života něco přinese (č.40); jak se o vás kdo stará a vy jste schopni naplnit svůj čas (č.42) ; tak, jak vy se chcete chovat (43)	3	0	0	0	3
Odpověď zcela schází: č. 25, 64, 84	1	1	1	0	3
Celkem:	60	48	41	10	159

Tabulka č. 4

Jak byste se snažili vyložit titulke **Kvalita života dětí**, dětem v páté třídě?

Pořadí kategorií výroků studentů k pojetí kvality života dětí	Absolutní četnost	Relativní četnost
1. Nebylo v jazyce dětí (žáků)	28	18
2.-3. Požádám žáky a vyhodnotím	25	16
2.-3. V jazyce potřeb žáků (spokojenost)	25	16
4. Něco mít (+vzdělání,+ dobré podmínky)	23	14
5.-6. Pojem kvalita v jazyce žáků	12	8
5.-6. Rodina	12	8
7.-8 Vzájemné vztahy a komunikace	10	6
7.-8. Péče o zdraví	10	6
9. Srovnání s životem dětí jinde	8	5
10. nezařazené	6	3
Celkem:	159	100%

V této části dotazníku, když měli studenti odpovědět na otázku: „Jak byste se snažili vyložit titulky **Kvalita života dětí** dětem v páté třídě? Bylo analyzováno **159 výroků** studentů učitelství. Bylo zjištěno, že studenti mají velké potíže formulovat své pojetí kvality života dětí v jazyce žáků. 18% výroků bylo pouhým opakováním sdělení k první otázce nebo na ni odkazovalo. Některé pokusy nebylo možné kategorizovat, to jsou ty nezařazené (3%). **Celkově 21% výroků signalizuje obtíže s transformací pojetí pojmu kvalita života dětí do žákovského jazyka.**

16% výroků učitelů naznačilo, že by situaci řešili tak, že by **požádali žáky** o vyjádření jejich prekonceptu pojetí pojmu kvality života dětí, s nímž by dále pracovali. Někteří i naznačili, jakým způsobem budou postupovat. 16% dalších výroků se přiklonilo k formulaci pojmu kvalita života dětí z **hlediska potřeb žáků**, jako je jejich spokojenost, radostnost, dobré pocity, uspokojené potřeby (materiální, duševní i duchovní). **Orientaci na žáka** vyjadřovalo jednoznačně **32% všech výroků.**

23% výroků studentů učitelství bylo zaměřeno na formulace v **jazyce mít.** Mít něco jako kamarády, rodinu, hračky a podobně, ale také mít vzdělávání a mít dobré podmínky k životu.

Když byla **rodina** vyjádřena jako hlavní charakteristika kvality života dětí, na níž se učitel rozhodl upozornit (pochopení vztahů v rodině), zařadili jsme výroky do samostatné kategorie, která tvořila **8%** výroků studentů učitelství.

8% výroků bylo formulováno jako snaha pomoci dětem s pochopením především **pojmu kvalita.** Budoucí učitelé se snažily, aby dětem na příkladech přiblížili možnosti pochopení tohoto pojmu. V jejich postupech najdeme výrok, který přirovnává pojem ke kvalitě dobrého zboží až po duchovní hodnoty (například dobro, láska, radost, poctivost, ochota).

6% výroků zdůrazňovalo na prvním místě **péči o zdraví a prostředí**, v němž žijeme a dalších **6% výroků** mělo na prvním místě **péči o vzájemné vztahy a komunikaci**, když žáků měli přiblížit pojetí kvality života dětí.

5% výroků studentů učitelství bylo pokusem poukázat na rozdíly kvality života dětí v zahraničí a kladli důraz na proces porovnávání, k nimž by chtěli žáky vést.

Diskuse a závěr

Kvalita života dětí je pojem pro studenty nový a velmi komplexní. Bylo velmi zajímavé na začátku studia, kdy jim ještě schází řada zkušeností a znalostí z pedagogiky a psychologie, pozorovat podstatu jejich přemýšlení o prekonceptech pojetí pojmu kvalita života dětí. Studenti tvořili odpověď na dvě otázky dotazníku: *Když uvidíte někde v časopise titulky „Kvalita života dětí“, co všechno si pod tímhle označením představujete vy sami, když se trochu zamyslíte? a Jak byste se snažili vyložit titulky Kvalita života dětí, dětem v páté třídě?*, které jsme v této fázi výzkumu vyhodnotili.

Dále upozorníme na několik charakteristik studentských prekonceptů, které mohou být významnou inspirací pro odborníky v oboru pedagogika, při utváření pojmu pojetí kvality života dětí v průběhu studia. Domníváme se, že je hodnotné zjištění, že **22% výroků o kvalitě**

života dětí má nějaký vztah k pojetí kvality procesů vzdělávání a výchovy ve škole 19% výroků se vztahuje ke *kvalitě rodiny*. 16% výroků se vztahuje ke kvalitám *bezpečného prostředí* v rodině i ve škole. 15% výroků zdůraznilo nutnost přihlížet v pojetí kvality života dětí k dětským potřebám. 8% výroků kladlo důraz na psychické potřeby dětí, jako jsou pocity štěstí a spokojenosti. 6% výroku studentů učitelství zdůraznilo na prvním místě vztah pojmu kvality života k vyšším hodnotám života (pravdivosti, lásce, spravedlnosti, poctivosti, odpovědnosti). Celkově **35% výroků studentů učitelství tedy směřovalo do oblasti respektování duševních a duchovních kvalit života dětí**. Obdobné zjištění můžeme číst z hierarchicky uspořádané pyramidy potřeb, kterými charakterizovali kvalitu života respondenti ve výzkumu T. Svatoše a E. Švarcové (2006, s. 177).

Zajímavým výsledkem je zjištění, že řada studentů učitelství ***má problémy s vyjádřením pojmu kvalita pojetí života dětí žákům v jejich jazyce*** (21% analyzovaných výroků). Na druhé straně si řada studentů učitelství uvědomuje, že je potřebné se zajímat o prekoncepty žáků a jejich pojetí kvality vlastního života. **Orientaci na žákovské prekoncepty se objevila v 32%** analyzovaných výroků studentů učitelství.

V dalším období bude zajímavé porovnat zjištěné výsledky s analýzou žákovských prekonceptů pojetí pojmu kvalita života dětí, které jsou v rámci celku tohoto výzkumu zjišťovány paralelně dalšími řešiteli (Mareš, Švatoš, Švarcová a další).

Z výsledků výzkumu, které jsme publikovali na jaře 2007 ve Vernířovicích vyplynulo, že 96% studentů učitelství je přesvědčeno že jejich pojetí „kvality života dětí“ v roli učitelů má vliv na jednání ve výuce a výchově ve škole.

Je potřebné věnovat pozornost diagnostice pojetí kvalita života dětí u studentů učitelství i procesu utváření jejich nového pojetí tohoto pojmu v procesu výuky pedagogiky a psychologie. Jde o ***vytváření nových kontextuálních znalostí***, které jsou propojeny i na reflektovanou pedagogickou praxi a na nové přístupy k pojetí dítěte a dětství v podmínkách školy a v reflektivním modelu vyučování.

V dalším období výzkumu se pokusíme odpovědět na otázku: **Jaké rozdíly v prekonceptech lze číst, když studenti učitelství charakterizují pojmy „výborný“, „normální“ a „špatný“ život dětí** a porovnat je s prekoncepty žáků pátých tříd.

Výsledky výzkumu mohou být na jedné straně inspirativní pro nové přístupy k dětem v rámci nových snah o realizaci školních vzdělávacích programů. V tomto školním roce započala aplikace školské reformy na základě Rámcového vzdělávacího programu v praxi základních škol, jež je postavena na nových cílových kompetencích v pojetí žáka. Na druhé straně mohou být výsledky výzkumu i inspirací pro nové pedagogické výzkumy v budoucnosti, které se budou zabývat implicitními kontextuálními pedagogickými znalostmi v přípravě studentů učitelství, v níž jsou pojmy pojetí žáka a pojetí kvalita života dětí významnými pojmy.

Literatura

- ATKINSON, T., GLAXTON, G. (ed) *The Intuitive Practitioner on the value of not always knowing what one is doing*. Buckingham-Philadelphia: Open University Press. 2001. ISBN 0-335-20362-0.
- DYMARA, B. (ed.) *Dziecko w świecie szkoły*. In *Nauczyciele nauczycielom*. Kraków : Impuls, 1998. ISBN 83-86994-67-3.
- GAVORA, P. *Sprievodca metodológiou kvalitatívniho výzkumu*. Bratislava : Regent, 2006, s. 61-67. ISBN 80-88904-46-3.
- HELUS, Z. Dítě jako zdroj proměn učitelského povolání. In *Hledání učitele (Škola a vzdělávání v proměnách času)*. Praha : PdF UK, 1996, s. 16-23. ISBN 80-96039-09-9.
- HELUS, Z. Dítě-škola-učitel: Skutečnosti jen samozřejmé, anebo také nesamozřejmé? In *Dítě-škola-učitel*. Praha : PdF UK 2001b. ISBN 80-7290-057-9.
- HELUS, Z.: Dítě a dětství. In *Ohrožení a možnosti vývoje dítěte v naší době. Univerzitní vzdělávání učitelů primární školy na přelomu století*. Praha : PdF UK, 1999, s.14-19.
- KAPICA, G. (ed.) *Współczesne konteksty dzieciństwa*. Rcihorz : Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Polsko, 2006, 228 s. ISBN 83-920312-5-3.
- KASÁČOVÁ, B. *Reflexívna výučba a reflexia v učiteľskej príprave*. Banská Bystrica, 2005. ISBN 80-8083-046-0.
- LUKÁŠOVÁ, H. *The Tool for Quality Teacher Reflection – Preconception of Children's Life Quality*. In *University Wolverhampton, Telford Campus, Anglie*. 2007.
- LUKÁŠOVÁ, H. *Kvalita života dětí – prekoncept studentů učitelství*. Vrnířovice : 2007. (Sborník v tisku).
- LUKÁŠOVÁ, H. *Kvalita života dítěte ve škole a příprava učitelů* In KAPICA, G. (ed.) *Współczesne konteksty dzieciństwa*. Rcihorz : Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Polsko, 2006, s. 45-55. ISBN 83-920312-5-3.
- LUKÁŠOVÁ, H. *Pojetí kvality života dětí a učitelské znalosti*. In MAREŠ, J.(ed.) *Kvalita života u dětí a dospívajících. I.*, Brno : MSD, 2006, s. 69-80. ISBN 80-86633-65-9.
- LUKÁŠOVÁ, H. *Metamorfózy pojetí učitelské přípravy a jejich pedagogický výzkum*. *Pedagogika*, 2006, č.1, s. 5-18. ISSN 0031-3815.
- LUKÁŠOVÁ, H. *Pojetí kvality života dětí u studentů učitelství*. In MAREŠ, J. (ed.) a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících III.*, Brno : MSD, 2008, s. 159-172 . ISBN 978-80-7392-076-0.
- LUKÁŠOVÁ, H. *Student's Preconception of Children's Life Quality*. *The New Educational Review*, 2009, vol. 17, no. 1, s. 125-134. ISSN 1732-6729.

LUKÁŠOVÁ-KANTORKOVÁ, H. *Učitelská profese v primárním vzdělávání a pedagogická příprava učitelů (teorie, výzkum, praxe)*. Ostrava : PdF OU, 2003. ISBN 80-7042-272-6.

ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*, Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.

MAREŠ, J. (ed.) *Kvalita života u dětí a dospívajících I.*, Brno : MSD, 2006. ISBN 80-86633-65-9.

MAREŠ, J. (ed.) *Kvalita života u dětí a dospívajících II.*, Brno : MSD, 2007. ISBN 978-80-7392-008-1.

MAREŠ, J. (ed.) a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících III.*, Brno : MSD, 2008, s. 159-172. ISBN 978-80-7392-076-0.

MAREŠ, J. Pracovní materiály k řešení výzkumného projektu GAČR č. 406/06/0035. Hradec Králové : Lékařská fakulta UK, 2006.

MAREŠ, J., MAREŠOVÁ, J. Kvalita života související se zdravím. In MAREŠ, J.(ed.) *Kvalita života u dětí a dospívajících I.*, Brno : MSD, 2006, s. 29-42. ISBN 80-86633-65-9.

MAREŠ, J. Jak zjišťovat změny v kvalitě života u téhož jedince? In MAREŠ, J.(ed.) *Kvalita života u dětí a dospívajících I.*, Brno : MSD, 2006, s. 83-93. ISBN 80-86633-65-9.

MAREŠ, J., MAREŠOVÁ, J. Kvalitativní metody pro zjišťování kvality života u dětí. In MAREŠ, J, KOUKOLA, J. *Psychologie zdraví a kvalita života*. Brno : MSD, 2007, s. 104-109. ISBN 978-80-7392-009-8.

MAREŠ, J. Fenomenografický pohled na žákovo učení In ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*, Praha : Portál, 2001, s. 403. ISBN 80-7066-534-3.

SAPAROVÁ, A. *Výuka v primárním vzdělávání z hlediska prožívání žáka*. Ostrava: PdF OU, 2007. (diplomová práce).

SVATOŠ, T., ŠVARCOVÁ, E. Indikátory kvality života žáků základní školy. ? In MAREŠ, J.(ed.) *Kvalita života u dětí a dospívajících I.*, Brno : MSD, 2006, s. 117-182. ISBN 80-86633-65-9.

SVATOŠ, T., ŠVARCOVÁ, E. Zkoumání kvality života žáků ZŠ v podmínkách ohniskové skupiny. In MAREŠ, J. (ed.) *Kvalita života u dětí a dospívajících II.*, Brno : MSD, 2007, s. 159-178. ISBN 978-80-7392-008-1.

SVATOŠ, T., ŠVARCOVÁ, E. Kvalita života pohledem žáků základní školy. In MAREŠ, J. (ed.) a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících III.*, Brno : MSD, 2008, s. 135-157. ISBN 978-80-7392-076-0.

ŚLIWERSKI, B. *Współczesne teorie i nurty wychowania*. Krakow : Impuls, 2001a. ISBN 83-86994-90-8.

ŚLIWERSKI, B (ed.) *Nowe konteksty (dla) edukacji alternatywnej XXI. wieku*. Kraków : Impuls 2001b. ISBN 83-7308-103-8.

ŚLIWERSKI, B (ed.) *Pedagogika alternatywna – Dylematy teorii*. Kraków : Impuls, 2000. . ISBN 83-880303-94-9.

ŚVEC, V. (ed.) *Od implicitních teorií výuky k implicitním pedagogickým znalostem*. Brno : Paido, 2005. ISBN 80-7315-092-1.

Příloha

Pojetí pojmu „kvalita života dětí“ u studentů učitelství

Jiří Mareš – H. Lukášová

Věk: 18, 19, 20, 21, jiný věk:

Pohlaví: (zakroužkujte)

student – studentka učitel – učitelka

Délka dosavadní pedagogické praxe:

*Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Zajímá nás, co si pod tímto pojmem představujete vy **sami**. Neexistují dobré nebo špatné odpovědi. Jde nám o zjištění vašeho individuálního názoru.*

- 3. Když uvidíte někde v časopise titulek „**Kvalita života dětí**“, **co všechno si pod tímhle označením představujete vy sami, když se trochu zamyslíte?***
- 4. Jak byste se snažili vyložit titulek **Kvalita života dětí**, dětem v páté třídě?*
- 5. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představte si v duchu **tři známé děti** ve věku 6-12 let a popište je do tabulky jako tři pozorované příklady s rozdílnou kvalitou života dětí. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíte, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.*

<i>Typ dítěte</i>	<i>Stručný popis zvláštností jeho života</i>
<i>asi má špatný život, jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám, protože.....</i>	

<i>asi má takový normální život, jeho kvalita života je podle mě průměrná, protože.....</i>	
<i>asi má výborný život, jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám, protože.....</i>	

6. Běžně se můžeme setkat s dvěma rozdílnými názory na skutečnost, zda naše pojetí kvality života dětí má vliv nebo nemá vliv na realizaci výchovy a výuky ve škole. Co si myslíte vy sami? Zvolte si vlastní postoj a dokončete větu.

6.1 Jedna skupina lidí tvrdí, že pojetí kvality života dětí **má vliv** na naše jednání při realizaci výchovy a výuky, protože.....

6.2 Druhá skupina tvrdí, že pojetí kvality života dětí **nemá vliv** na naše jednání při realizaci výchovy a výuky, protože.....

V Ostravě dne: